

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1150186/2

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב הראשי לישראל הרב דוד ברוך לאו – נשיא, הרב אליעזר איגרא, הרב א' אהרן כץ

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד יעל עוז)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד שקד מריאנו)

הנדון: שיקולים להצמדת הכתובה, לפסיקת פיצוי ולאיון משאבים בלתי-שוויוני

פסק דין

הערעור שלפנינו הוא על החלטת בית הדין האזורי הקובעת את איון הנכסים שבין הצדדים. מוקד הדיון הוא בשלוש נקודות עיקריות:

א. הערכת האקטואר את שווי העסק של האישה.

ב. מאחר שהכתובה נמוכה ביותר (סך 20,000 ש"ח) עומדת לפנינו בקשה לקבל פיצוי גירושין.

ג. טענה כי באיון נדרשה הפעלת סעיף 8(2) בחוק יחסי ממון המאפשר חלוקה לא שוויונית באיון הנכסים בנסיבות מיוחדות.

טענות המערערת (האישה)

טענת האישה כאמור היא בכמה מישורים:

א. לא ייתכן שעסק פועל שמכניס אלפי שקלים לחודש – השווי האקטוארי שלו הוא רק 14,000 ש"ח.

ב. כמו כן טוענת האישה שמציאות החיים שבה חיו בני הזוג הייתה שהיא גם נשאה בעול הפרנסה בעוד האישה היה 'עובד יום אחד ונח יומיים עם חברים בבתי קפה'. גם עול החזקת הבית היה מוטל עליה, ולא זו בלבד שהעול היה מוטל על כתפיה אלא שהיא נאלצה להקטין את משרתה לשלושת-רבעי המשרה כדי להיות בבית עם הילדים ובכך נפגעה הכנסתה השוטפת, נפגעה התקדמותה ב[...], היא לא יצאה כמעט לקורסים והשתלמויות מכיון שלא הייתה לה עזרה בבית, ובכך למעשה גם גובה הפנסיה שלה נפגע מאחר שהיא עבדה רק שלוש-רבעי משרה.

האישה צירפה מסמכים רבים המוכיחים שעקב כך שעבדה רק שלוש-רבעי משרה לא יכלה להתקדם בעבודתה. מנגד האיש – גם לא עזר בבית וגם לא 'התאמץ יותר מדי' כדי להביא פרנסה לבית.

ג. כמו כן דורשת האישה פיצוי גירושין: מאחר שהאיש בגד בה וסכום הכתובה הוא נמוך ביותר, 20,000 ש"ח, והאיש מקבל מזכויות הפנסיה שלה 750,000 ש"ח – 'זה המקום לפיצוי'.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

טענות המשיב (האיש)

האיש טוען כי הוא עשה כמיטב יכולתו לפרנסת המשפחה וכי הוא היה בכית עם הילדים בשעה שהאישה עבדה והשתלמה, ולכן צדק בית הדין קמא בקביעה כי לא נמצאה התרשלות של מי מהצדדים – בית הדין קמא התרשם שכל אחד מן הצדדים תרם את כישורונותיו ויכולותיו לקיום התא המשפחתי ולכן הכריע כאמור.

באשר לכתובה ולפיצוי – טענה זו לא התבססה על ראיות ועובדות מלבד טענות סרק ל'בגידה וירטואלית'.

באשר לפיצוי מאמץ האיש גם את עמדת בית הדין קמא שכתב:

גם אם ישנם בתי דין שנוהגים לפסוק פיצוי, הדבר נעשה רק במקום שהאישה יוצאת מן הנישואין לאחר השקעה מרובה ללא נכסים משמעותיים, ובמקרה שבפנינו צברה האישה זכויות בשווי 1,500,000 ש"ח וכן דירה מרווחת ב[...]

לכן דחה בית הדין קמא את עניין פיצוי הגירושין.

דיון והכרעה

אין צורך במחקר מדעי מקיף כדי לומר: הניסיון המצטבר, מציאות גובה השכר והתעסוקה בשוק העבודה של גברים ונשים מביאים למצב שבו ברובם של התיקים האישה היא ה'מרוויחה' מחוק יחסי ממון המחלק את הרכוש שנצבר בין בני הזוג במהלך הנישואין. (אגב כך בית הדין מבקש להעיר את הערתו על אודות חוסר השוויון בין גברים לנשים גם כשאלו ואלו עובדים אותו מספר שעות, אך הנשים משתכרות באחוזים רבים פחות מן הגברים. דבר תימה הוא בוודאי שבנושא זה לא נשמע דיו קולן של אלו שרוממות שוויון הנשים בגרונן.)

הדבר נובע מסיבות רבות שאין מקום לנתחן בפסק דין זה, אבל לעניינינו הוא מורכב משתי נקודות עיקריות: תפקידו העיקרי של בעל בחיי המשפחה כאמור על ידי דוד המלך נעים וזמירות ישראל בתהילים (קד, כב-כג): "תזרח השמש [...] יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב", ותפקיד האישה כדברי בנו שלמה המלך החכם מכל אדם בספר משלי (לא, כז): "צופיה הליכות ביתה ולחם עצלות לא תאכל". תיאורם של האיש כ'שר החוץ' העוסק בפרנסת הבית, והאישה כ'שרת הפנים' העוסקת באחזקת הבית ובגידול הילדים (ואשת חיל – גם סוחרת (שם יג-כד)).

עם זאת, כאשר בני הזוג חיים יחדיו, לא אחת נפגשנו גם במציאות שהאישה מרוויחה יותר מן האיש ומשקיעה יותר גם באחזקת הבית. רוב העול של גידול הילדים נופל עליה ובנוסף גם רוב עול הפרנסה עליה. על אף הנטל הכבד התא המשפחתי מתפקד כראוי והאישה מקבלת את "שכרה" בחיק התא המשפחתי כדברי שלמה המלך "קמו בניה ויאשרוה בעלה ויהללה, רבות בנות עשו חיל ואת עלית על פלנה" (שם כח-כט) הרי שהיא מקבלת בשמחה את הנשיאה בנטל הן של גידול הילדים הן של אחזקת הבית, והן של עול הפרנסה.

במקרים אלו, כאשר התא המשפחתי מתפרק, ובמיוחד שזה קורה עקב בגידה של האיש או התייחסות שאינה נאותה של האיש כלפי אשתו – החשה שהיא עושה מעשה 'אשת חיל', ובמקום לקבל הלל ושבח מקבלת יחס משפיל ובגידה – קשה עליה מאוד לקבל את זה שבנוסף לגירושין הרי שהיא נאלצת לתת לבעלה חלק "מפרי ידיה" (על פי הכתוב שם לב) – מן הפנסיה שחסכה בחינת "ותשחק ליום אחרון" (שם כה), כאשר היא מרגישה שהייתה גם 'שרת החוץ' וגם 'שרת הפנים', ועם כל זה גם פגעו בה והשפילו אותה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המקרה שבפנינו קיצוני עוד יותר: בקופת הגמל של האישה חסכה היא "ליום אחרון" פנסיה סך של 1,500,000 ש"ח ובקופת האיש – כמעט אפס (22,000 ש"ח). בנוסף לכך האישה טוענת שסיבת הפירוד היא בגידה של האיש בה.

העיון בחומר בית הדין קמא מעלה כי כבר לפני הפירוד הייתה בגידה של האיש אם כי לא הוכחה בגידה פיזית – אף על פי שיש 'רגליים לדבר' – שהרי גם האיש מודה ב'קשרים וירטואליים' שקדמו לעזיבה, וכלשונו היו לו "התכתבויות עם אישה", ולשאלת בית הדין "מה עשית לפני מועד עזיבת הבית?" ענה האיש: "הייתי רואה סרטי 'פורנו', כמו שאתה רואה אני לא [...] אני גבר, אני צריך את שלי" (שורות 50–55 לפרוטוקול הדיון מיום ו' במרחשון תשע"ח – 26.10.17).

אכן בניגוד להלכה שבה יש משקל לסיבת פירוק הנישואין – הן לעניין הכתובה והן לעניין החזרת המתנות, הפרשנות של חוק יחסי ממון כפי שפירשו בג"ץ אינה מכירה בסיבת הגירושין כפרמטר לחלוקת הרכוש.

סעיף 28(2) לחוק יחסי ממון

כאמור פרשנות החוק כפי שפירש בג"ץ אינה מקבלת מעשה בגידה כסיבה להחלתו של סעיף 28(2) לחוק יחסי ממון הקובע אפשרות לחלוקה לא שוויונית של הרכוש שנצבר בחיי הנישואין. (במקרה שנדון בבג"ץ דובר על בגידת אישה, ובנידונו מדובר על בגידת האיש) – בא כוח האיש האריך בראיות לכך בכתב הגנתו, אך בהכרעתו זו לא נתייחס לכך אלא נבקש לבדוק אם אכן קיימות סיבות אחרות, כדברי האישה, שבגינן יש להפחית מחלק האיש באיזון הנכסים.

טענות האישה הן שהאיש: (א) התרשל בעבודתו לאורך כל שנות הנישואין; (ב) התרשל בטיפול בילדים, דהיינו לא נשא מספיק בעול טיפול הילדים – דבר שהכריח את האישה להקטין את היקף עבודתה ממשרה מלאה לשלושת־רבעי המשרה, ואף מנע את התקדמותה בתפקידים [...]ב

לדעתנו, יש ממש בדבריה של האישה, ודברים אלו עולים מן הנתונים שבפנינו: המציאות שבה האיש נמצא עם כאפס זכויות פנסיוניות (22,000 ש"ח) מוכיחה זלזול, רפיסות, וחוסר אחריות בניהול חייו העסקים של האיש (או שהיא מוכיחה את טענותיה של האישה, שלא נבדקו עד תום, שהאיש עשה הרבה עבודות ב"שחור" וממילא ייתכן גם שכספו נמצא היום ב'חור שחור' שלא נחשף לעין האקטואר).

גם טענתו של האיש כי האישה לשלושת־רבעי המשרה רק כשהילדים היו כבני חמש־עשרה, בעוד יש מסמכים שהביאה האישה המוכיחים שמיום שנולד הילד הראשון צמצמה היא את עבודתה ב[...] מוכיחה את ניתוקו של האיש מכל אשר נעשה בבית ומלמדת מי באמת נשא בעול גידול הילדים.

גם בית הדין קמא בדיונים בבקשת המשמורת המשותפת לא התרשם שמדובר בבעל הנושא בעול של גידול ילדיו בצורה משמעותית.

היחס של מיליון וחצי מול אפס הוא כשלעצמו במקרה זה סיבה להפעיל את סעיף 28(2) במקרה שלפנינו, בייחוד כאשר מנגד האישה נאלצת בגלל הטיפול בילדים והשותפות המינימאלית של האיש להקטין את היקף עבודתה מהווה סיבה מספקת להפעלת שיקול הדעת של בית הדין ולקבוע כי אותו רבע משרה שהפסידה האישה בנושאה בנטל גם בגידול הילדים וגם בפרנסת הבית יוחזר לה בזכויות הפנסיוניות שצברה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לכך יש לצרף את שווי העסק שקבע אקטואר – בתוך עמנו או יושבים וקשה לנו מאוד לקבל ששווי של עסק בן עשרים שנה הוא ארבעה-עשר אלף ש"ח בלבד.

על כן יש לקבוע כי האישה תקבל שלושת-רבעי מן הפנסיה שצברה ורבע יעבור לחלקו של האיש על פי הכללים שקבע האקטואר.

הכתובה

האיש היה מוכן לשלם לאישה את כתובתה בסך 20,000 ש"ח. מנגד האישה דורשת פיצוי גירושין מאחר שהאיש הוא שהביא לפירוק התא המשפחתי וסכום הכתובה נמוך ביותר.

בית הדין האזורי דחה בקשה זו בקביעה כי:

גם אם ישנם בתי דין שנוהגים לפסוק פיצוי, הדבר נעשה רק במקום שהאישה יוצאת מן הנישואין לאחר השקעה מרובה ללא נכסים משמעותיים, ובמקרה שבפנינו צברה האישה זכויות בשווי 1,500,000 ש"ח וכן דירה מרווחת ב[...]

לדעתנו שונה המקרה שלפנינו מן המקרים הרגילים שבהם נדון עניין פיצויי הגירושין ואכן יש מקום לפסוק פיצוי גירושין. במקרה שבפנינו, לפי הכרעת החוק אמורה האישה לצאת ללא קבלת משהו מן האיש, ולהפך: עליה לשלם לו. מכיוון שלפי ההלכה ודאי שהאיש חייב לאישה כתובה, והפעם הכתובה נמוכה ביותר יש מקום לפסוק פיצוי גירושין.

אומנם האיש טען שחלק מן הדירה נרכש מפיצויי תאונה שעבר, אבל מאידך גיסא הצדדים שילמו משכנתה לאורך שנות נישואיהם, וכאמור האישה נשאה בעיקר נטל הפרנסה. כמו כן רישום הדירה על שם שני בני הזוג נעשה לפני שנים רבות ורכוש האישה אינו קשור לפירעון כתובתה.

הצמדת הכתובה

הצדדים נישאו בח' בכסלו תשנ"ב (15.11.91). הסכום הכתוב בכתובה הוא 20,000 ש"ח. בהצמדה למדד שוויו היום הוא כ-53,000 ש"ח.

נושא הצמדת הכתובה נדון רבות בבתי הדין:

יש הסוברים שיש להצמיד למדד, יש הסוברים שיש להצמיד לדולר, יש סוברים שאין להצמיד כלל ויש הסוברים שיש לפשר. (ראה פסק דין בית הדין האזורי צפת תיק 619776/6 שהביא חלק מהשיטות; ראה פד"ר כרך יח עמ' 37 שמסקנתם שיש להצמיד את הסכום הנקוב בכתובה, לעומת זאת בפד"ר כרך יג עמ' 308 נקטו בפשיטות שאין להצמיד. ועיין בחוברת "כנס הדיינים – תשע"א" עמ' 251 במאמרו של הרה"ג בנימין בארי שליט"א שהביא את הדעות השונות, ובמסקנתו קבע כי יש מקום לפשרה. רבים המביאים בשמם של הגרי"ש אלישיב זצ"ל ושל הראשון לציון הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל שדעתם הייתה לחייב כתובה בהצמדה, וכי כך נהגו בזמנם בבית הדין הגדול.)

אומנם במקרים רגילים, שבהם האיש צריך לשלם את הכתובה בפועל, הרי שהוא יכול לטעון "קים לי כדעות הפוסקים שאי אפשר לחייב אותי בהצמדה", והדבר צריך עיון למעשה. אולם במקרה שלפנינו האישה מוחזקת בממון כשווי כתובתה ויותר והאיש הוא שמוציא ממנה ממון. במקרה זה ודאי שהאישה יכולה לטעון "קים לי שסכום כתובתי הוא צמוד ואחזיק בו".

אשר על כן וכיוון שבנוסף לאמור לעיל בעניין זכויות הפנסיה צברה האישה על שמה בקרנות ההשתלמות ובמזומן בבנק – סך של 75,469 קרנות השתלמות וסך של 19,642 בחשבון בבנק – הסכומים הנ"ל יעברו בשלמות לידי האישה כאשר חלקו של האיש בסכומים אלו, המגיע לו על פי חוק יחסי ממון יהוו תשלום [חלקי] חלף פיצוי והצמדת הכתובה. [יתרת הכתובה המוצמדת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הנ"ל והפיצוי שראוי היה שייפסק בענייננו כאמור (העולים על חלקו של האיש בסכומים שבקרנות ובבנק יהב – כ"500,42 ש"ח) נכללים בקביעה דלעיל בדבר אופן איזונה של הפנסיה והובאו בו בחשבון, בנוסף לשיקולים דלעיל].

פסק דין ומתן הוראות

לסיכום קובע בית הדין כי:

א. חלק האיש בפנסיית האישה יעמוד על 25% מסכום הפנסיה של האישה על פי מדדי האקטואר והחלטת בית הדין קמא.

ב. סך של 75,469 קרנות השתלמו, וסך של 19,642 בחשבון בבנק [...] שייכים לאישה. סכומים אלו יעברו בשלמות לידי האישה.

ג. סעיף ב' בהחלטתנו [בשל היותו כולל מרכיב של פיצוי גירושין] כפוף לקבלת האישה את הגט במועד הראשון שיקבע בית הדין האזורי.

ד. מותר לפרסם את פסק הדין בהשמטת פרטי הצדדים.

ניתן ביום כ"ג באלול התשע"ט (23.9.2019).

הרב א' אהרן כץ

הרב אליעזר איגרא

הרב דוד ברוך לאו – נשיא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה